

СВІДОМІСТЬ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Постановка проблеми. У наш час, коли інформаційні технології оточують та проникають у всі сфери нашого життя, питання штучного інтелекту також стоїть достатньо гостро та потребує окремої уваги. Багато сучасних філософів досі висувають свої докази на підтвердження чи спростування того, чи може машина бути «розумною».

Мета. Розширити знання читачів про штучний інтелект та розкрити важливі поняття про свідомість та ШІ; провести паралель між людською свідомістю та машинним інтелектом; розкрити тему штучного інтелекту з точки зору філософії.

Виклад матеріалу. Сучасні науковці намагаються створити машину, яка б могла зрівнятися із мозком людини в критеріях багатозадачності, емоційного сприйняття та свідомості. Варто зазначити те, що поняття «свідомості» для кожної науки і вчення є різним. Наприклад, матеріалістична філософія і психологія вважають свідомість функцією мозку і відбиттям зовнішнього світу в той час як ідеалісти вважають свідомість первинною щодо матерії, вона, на їхню думку, незалежна від матерії, і навпаки, матерія є продуктом першої.

Інженери та програмісти, створюючи штучний інтелект, розуміють, що для того, щоб зробити машину, яка не вимагатиме втручання людини, то вона повинна бути людиноподібна. Проте, розум людини та нейронної мережі мають ряд відмінних характеристик, що є ключовими у розробці. Людина здатна до роздумів, вона може мислити, розуміти речі, що її оточують, визнавати себе як індивідум, її дії та поведінка залежать від багатьох факторів, які ніким завчасно не передбачені. Крім того, вона може зрозуміти отримані результати і визначити напрям подальших обчислень. Штучний інтелект ж діє за усталеним алгоритмом, які прописав програміст, він здатен до навчання, перебираючи для цього гігабайти інформації, але знову ж таки, все це в межах якогось одного спектру задач для якого він і був створений. Машина, яка запрограмована замінювати обличчя не почне раптом писати картини, оскільки вона не була для цього створена[3]. Її «непередбачуваність» може виникнути через помилку програміста, а не її власну волю. Саме це і є одною із ключових різниць між людиною та ШІ – перша має волю в розумінні речей, самої себе, дій, можливостей. Одна персона може виконувати великий спектр різноманітності задач, від гри на гітарі до програмування на низькорівневих мовах програмування. Другий залежить від дій людини і задачі на які буде направлена ціль. Для виконання подібного прикладу, який був описаний вище, потрібно постаратися створити для кожної «роботи» свою нейронну сітку, яка має працювати злагоджено.

Постають питання: «Чи може мати машина інтелект і якщо так, то як його виміряти? Що є мірою інтелекту: здатність вирішувати поставлену задачу чи людиноподібна поведінка?»

Відповідь на останнє запитання запропонував у 1950 році Алан Тюрінг у тесті оцінки інтелектуальних можливостей комп'ютера. Зараз цей тест називається тестом Тюрінга. Суть тесту полягає в тому, щоб дати людині можливість спілкуватися із співрозмовником, не уточнюючи чи це людина чи комп'ютер. Поведінка машини вважається інтелектуальною, якщо вона буде себе поводити настільки розумно, що її буде неможливо відрізнити від людини. Загальновідомий приклад застосування тесту Тюрінга є випробування програми DOCTOR. Програма імітувала поведінку психіатра Рогеріанської школи. Дана школа відстоювала думку, що не лікар, а пацієнт повинен задавати напрям розмови. Всі дії цієї програми зводились до реструктуризації за відомими правилами фраз, які надсилає клієнт. Якщо програма не вловлювала суті повідомлення, вона повертала малозначущу загальну фразу. Дана програма настільки добре імітувала розуміння ситуації, що пацієнти вважали, що спілкуються з особою, яка розбирається у психіатрії, і слідували її запитанням та відповідям. Проте чи можна після проходження даного тесту сказати, що програма має інтелект і стоїть на рівні з людиною? Основна складність відповіді на дане запитання полягає у розрізненні зовнішніх проявів інтелекту і його істинної сутності. Нейронна мережа може імітувати розумову діяльність, проте не мати її.

Зачіпаючи тему свідомості та штучного інтелекту, не можна не згадати про експеримент в області філософії – китайську кімнату. Центральним елементом аргументу є уявний дослід, відомий як китайська кімната. Аргумент китайської кімнати стверджує, що виконання програми не може бути «розумом», «розумінням» або «свідомістю» незалежно від того, наскільки програма забезпечує комп'ютеру поведінку розумної людини. Хоча спочатку він був представлений у відповідь на висловлювання дослідників штучного інтелекту (ШІ), філософи стали розглядати його як важливу частину філософії свідомості.

Серль стверджує, що експеримент справедливий лише для спостерігача поза кімнатою. Вся думка дослідження полягає в тому, щоб помістити людину всередину кімнати, де вони можуть безпосередньо спостерігати за операціями свідомості. Філософ вважає, що з його точки зору в кімнаті немає нічого, що, на його думку, могло бути свідомістю, крім себе, і явно не має розуму, який може говорити по-китайськи[2]. Переконавання, що свідомість – це система інтенціональних станів (знання, сумніви, бажання), які ніколи не здатна буде відтворити машина, характерні не тільки для окремих філософів, але й для інженерів. Наприклад, висловлює сумніви щодо можливості створення будь-якої форми штучного інтелекту вчений, доктор філософії у галузі техніки Роджер Клуґ. Він наводить такі аргументи як неможливість комп'ютера симулювати людський спосіб активності та набуття внаслідок цього досвіду, він не здатен формулювати знання. Професор Міланського університету Рікардо Манзотті вважає, що вивчення свідомості – це перспектива для розуміння реальності, оскільки її природа може бути пов'язана із природою часу та простору, котру неможливо сприймати за допомогою чуттєвості, а таке твердження вже має глибоке фундаментальне значення[1].

Висновок. Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що як би ми не прагнули відтворити людський розум, він у будь-якому випадку має свої відмінності від машинного. Питання свідомості та самосвідомості як людей, так і штучного інтелекту дуже спірне і породжує біля себе багато філософських суперечок, проте так чи інакше, попереду ще багато дослідів, які мають допомогти нам прийти до істини.

Список використаних джерел

1. Кадикало А. Проблемність визначення свідомості та штучний інтелект./А.Кадикало.- URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/26207/1/3-9-16.pdf>
2. Черчленд М. Чи може машина мислити?/ М. Черчленд, Патріція Сміт Черчленд //У світі науки.- 1990.- № 3.- С. 14.
3. Штучний інтелект і людина: загрози і можливості.-URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/shtuchnyi-intelekt-zagrozy-i-mozhlyvosti/31145992.html>